

VILJANDI KAARE KOOL
AJALOO AINEKAVA
PÕHIKOOLI LIHTSUSTATUD RIIKLIK ÕPPEKAVA

Viljandi 2024

1. Ainevaldkonna üldosa.....	3
1.1. Valdkonnapädevus	3
1.2. Ainetundide jaotus.....	3
1.3. Ainevaldkonna lõiming, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas.....	3
1.3.1. Lõiming teiste ainevaldkondadega	3
1.3.2. Üldpädevuste saavutamine	5
1.3.3. Läbivad teemad.....	6
2. Õppeaine kirjeldus ja eesmärgid.....	7
2.1. Õppeaine kirjeldus - ajalugu.	7
2.2 Ajaloo õppe- ja kasvatusesmärgid.....	8
3. Ainekavad	8
3.1. II kooliaste.....	8
3.1.1 II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud	8
3.1.3. Õpitulemused ja õppesisu klassiti.....	9
6. klass.....	9
3.2. III kooliaste	12
3.2.1. III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud.....	12
4) Mõistab oluliste isikute panust Eesti, Euroopa ja maailma ajalukku.	12
3.2.2. III kooliastme õpitulemused	12
3.2.3. Õpitulemused ja õppesisu klassiti.....	13
8. klass	17
9. klass	22

1. Ainevaldkonna üldosa

1.1. Valdkonnapädevus

Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjusi ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet. Ajalooõpetusega taotletakse õpilase toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, valmisolekut ja oskust olla aktiivne ning vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid minevikuühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

1.2. Ainetundide jaotus

Ajalugu õpitakse 6.-9. klassini.

Nädalatundide jaotumine klassiti:

	6.	7.	8.	9.
Ajalugu	1	2	2	1

1.3. Ainevaldkonna lõiming, üldpädevuste saavutamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonnas

1.3.1. Lõiming teiste ainevaldkondadega

Ajaloo õpitegevuses on olulisel kohal lõimitud õpe teiste ainevaldkondadega.

Eesti keel

Arendatakse tekstide lugemis- ja kirjutamisoskust, info leidmise oskust ja eneseväljendusoskust.

Võõrkeeled

Õpitakse korrektselt hääldama ja kirjutama võõrapäraseid nimesid ja sõnu. Tutvutakse teiste rahvaste ajaloo ja kultuuriga.

Matemaatika

Ajatelje abil õpitakse mõistma ajalooliste sündmuste järgnevust. Matemaatilisi oskusi kasutatakse sündmuste toimumisaja ja möödunud aja arvutamiseks. Kinnistatakse teadmisi ajahikutest (kuupäev, aasta, aastakümme, sajand, aastatuhat) ja Rooma numbritest.

Loodusõpetus

Käsitletakse liikide arengut läbi aegade. Õpitakse taime- ja loomaliikide ning loodusvarade kasutuselevõttu läbi ajaloo. Käsitletakse inimeste suhteid loodusega erinevatel ajaperioodidel ja loodusteaduste arengut läbi aegade. Korraldatakse temaatilisi õppekäike.

Inimeseõpetus

Käsitletakse inimese tervisekäitumist, eluviise ja suhteid läbi aegade. Käsitletakse toidu- ja joogikultuuri muutumist läbi ajaloo.

Kunstiained

Tutvutakse tuntud heliloojate, kunstnike ning nende teostega läbi aegade. Vaadeldakse ehituskunsti, moe ja sisustuse muutumist ja arengut aegade jooksul. Korraldatakse kunstiteemalisi õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Liikumisõpetus

Tutvutakse tuntud sportlaste ja nende saavutustega läbi aegade, antiikolümpiamängudega. Korraldatakse õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Tööõpetus

Tutvutakse tööriistade ja -võtete arenguga ning eri materjalide kasutuselevõttuga. Tutvutakse tehnika ajaloo ja kuulsate leiutajatega. Käsitletakse toidu- ja joogikultuuri muutumist läbi ajaloo.

1.3.2. Üldpädevuste saavutamine

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Teab, et ta on Eesti Vabariigi kodanik ja on olemas erinevaid rahvaid ning kultuure; suhtub teistesse inimestesse lugupidavalt.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Teab oma peamisi õigusi ja kohustusi; peab kinni ühiselu reeglitest; oskab kaaslastega arvestada; oskab konfliktidesse sattudes otsida abi täiskasvanutelt.

Enesemääratluspädevus

Mõistab, et õppimine on vajalik; saab aru, millised on tema võimed ja oskused; püüab erinevates olukordades võimetekohaselt toime tulla; peab tähtsaks tervislikku eluviisi.

Õpipädevus

Õpib võimetekohaselt; oskab oma tegevusi planeerida; oskab õppetöös ja elulistes situatsioonides kasutada (abiga) erinevaid infoallikaid; tunneb huvi uute teadmiste ja oskuste vastu.

Suhtluspädevus

Arvestab suhtlemisel olukorra ja kaaslastega; väljendab arusaadavalt oma soove, seisukohti ja arvamusi; loeb ja kirjutab võimetekohaselt; kasutab (abiga) erinevaid infoallikaid.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogia pädevus

Kasutab õppetöös matemaatika-, tehnoloogia- ja loodusteaduslikke teadmisi ja oskusi võimetekohaselt; hoolib loodusest ja keskkonnast.

Ettevõtlikkuspädevus

On töökas ja tegus; teab, et oma tegude eest tuleb vastutada.

Digipädevus

Kasutab infotehnoloogilisi vahendeid võimetekohaselt ja sihipäraselt; mõistab kriitilise suhtumise vajadust erinevatesse teabeallikatesse.

1.3.3. Läbivad teemad

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine

Ajalugu võimaldab tutvustada erinevaid elukutseid läbi ajaloo ning aitab nii kujundada õpilase tulevase karjäärieelistusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Käsitletakse inimtegevuse mõju keskkonnale läbi ajaloo, kujundades seeläbi keskkonda säästvat mõtteviisi.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Õpilasi suunatakse mõtlema ja arutlema kodukoha ning riigi arengu ja probleemide üle. Ajalootunnid annavad võimaluse innustada õpilasi täitma kodanikukohust ja olema aktiivne kogukonnas ja koolis. Õppekäigud aitavad mõista kodukoha ajaloo ja miljöö väärtust.

Kultuuriline identiteet

Tutvustades eestluse kujunemist läbi ajaloo kujundatakse oma rahvuskultuuri ja kultuuripärandit hindavaid kodanikke. Õpetatakse hindama teisi rahvusi ja kultuure

Teabekeskond

Info otsimiseks õpetatakse ja suunatakse kasutama erinevaid teabekeskondi ning teadvustatakse allikakriitilisuse olulisust.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Tutvustatakse tehnoloogia arengut läbi aegade. Selgitatakse, kuidas innovatsioon on mõjutanud inimkonna ajaloo kulgu.

Tervis ja ohutus

Käsitletakse inimese tervisekäitumist läbi ajaloo. Õpetatakse hindama tervist säästvaid harjumusi ja käitumist.

Väärtused ja kõlblus

Õpetatakse hindama demokraatlikke väärtusi. Õpetatakse viisakalt ja teisi arvestavalt avaldama oma arvamust, seisukohti ja väärtushinnanguid. Õpetatakse arvestama teistsuguseid arvamusi, seisukohti ja väärtushinnanguid.

1.4. Ainevaldkondlikud hindamise erisused, õppekorralduse ja õppekeskkonna erisused

1. Hindamisel arvestatakse õpilase individuaalsete võimetega. Esitatakse lisaküsimusi, selgitatakse küsimused lahti, sõnastatakse küsimused ümber.
2. Õpilased, kellele on määratud IÕK, hinnatakse IÕK alusel. Vajadusel kohandatakse õppematerjale vastavalt õpilase võimetele.
3. Õpe korraldatakse vastavalt vajadusele, kaasates abiõpetaja, kasutades õpilaste eraldamist ruumis, õpetades väiksemates gruppides või ühele õpilase mõeldud õppena.
4. Õpilasele võimaldatakse kasutada ülesannete tegemiseks lisa-aega.
5. Õpilast hinnatakse vastavalt kooli hindamisjuhendile sõnaliselt või eristavalt.

2. Õppeaine kirjeldus ja eesmärgid

2.1. Õppeaine kirjeldus - ajalugu.

Ajalooõpetuse eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes huvi ajaloo vastu. See hõlmab arusaamist sündmustest ja muutustest oma lähikonna ning inimkonna ajaloos ja aja kulgemise seaduspärasustest. Õpetus algab õpilase ja tema pere elukäigu seostamisest kodukoha ja Eesti ajalooga. Aine käsitlemine aitab luua teadmist, et iga inimene on osa ajaloost ning et ajalugu mõjutab igäht. Õpetamine põhineb kontsentrisuse printsiibil, toetudes ajateljele ning lähtudes varemõpitust. Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikumalt ja tõmmatakse paralleele maailma ajalooga.

Õpilasi suunatakse uurima, teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloo-sündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Ajalooõppe raames tehakse õppekäike muuseumidesse ja ajaloolistesse paikadesse, vaadatakse õppefilme, kasutatakse erinevaid ajalooallikaid (fotod, kaardid, esemed jne).

2.2 Ajaloo õppe- ja kasvatusesmärgid

Ajalooõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu; teab, et minevik on olnud muutuv ja väga mitmekesine;
- 2) omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost;
- 3) kirjeldab abivahendite toel olulisi ajaloosündmusi, inimeste eluviisi ja tegevusalasid õpitud ajastutel;
- 4) teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi; teab, et poliitikal on suur roll maailma riikide omavahelistes suhetes;
- 5) nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna, kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda;
- 6) teab ja väärtustab kombeid ning traditsioone oma kultuuris; väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning määratleb end oma rahva liikmena;
- 7) leiab infot eri teabeallikatest, oskab hinnata erinevate teabeallikate usaldusväärsust.

3. Ainekavad

3.1. II kooliaste

3.1.1 II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

- 1) Teab, et kodukoht ja elutingimused on ajaloo käigus muutunud.
- 2) Tunneb huvi oma perekonna ajaloo ja sellega seotud minevikusündmuste vastu.
- 3) Väärtustab kodukoha kultuuripärandit ja traditsioone.

4) Mõistab ajalist järgnevust ajateljel.

5) Tunneb huvi mineviku vastu.

3.1.2. II kooliastme õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

1) tunneb huvi oma pere, kodukoha ja kodumaa vastu;

2) mõistab ajatelje abil sündmuste ajalist järgnevust ja ajaloo jaotamist ajastuteks;

3) tajub eluolu ja esemelise keskkonna muutumist läbi aja;

4) teab, kuidas muutus inimeste eluolu muinasajal;

5) teab mõnd olulist ajaloolist isikut ja tema rolli ajaloos.

3.1.3. Õpitulemused ja õppesisu klassiti

6. klass

Õpitulemused	Õppesisu
Sissejuhatus	
1) Mõistab, et ajalugu on lugu erinevatest aegadest; 2) mõistab, et ajatelg kujutab aja kulgemist ning oskab sellele märkida oma sünniaja ning käesoleva aasta; 3) näitab perepilte ja räägib oma pereliikmetest;	Mis on ajalugu? Ajatelje joonistamine. Ajaarvamine, arutelud Mida me minevikust mäletame Suguvõsa ajalugu Minu suguvõsa, sugupuu koostamine.

<ol style="list-style-type: none"> 4) nimetab oma lähisugulasi ja teab nende ameteid; 5) oskab nimetada seiku oma lapsepõlvest ja räägib oma kodust; 6) koostab oma pere sugupuu; 7) saab eluliste näidete varal aru mõistete "sugupuu", "põlvkond" ja "esivanemad" tähendusest; 8) peab oluliseks põlvkondade vahelisi sidemeid ja hindab teadmisi oma sugulaste kohta; 9) mõistab, et möödunud sündmused nii tema enda elus kui ka ümbritsevas maailmas ongi ajalugu. 	<p>Perepiltide vaatamine ja esitlus.</p> <p>Infootsing kodukoha ajaloo kohta.</p>
<p>Meenutused kui ajalooallikad</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Oskab nimetada sarnasusi ja erinevusi enda vanemate ning vanavanemate lapsepõlve vahel; 2) oskab nimetada sarnasusi ning erinevusi linna- ja maainimeste elus tänapäeval ja minevikus; 3) oskab võrrelda koolielu tänapäeval ja minevikus; 4) oskab võrrelda inimeste toitumis- ja riietumisvõimalusi minevikus ja tänapäeval. 	<p>Vanemate (ema, isa) lapsepõlve aegne elu maal või linnas.</p> <p>Vanavanemate elu maal või linnas nende noorusajal.</p> <p>Kool läbi aegade, lugude ja filmide kaudu tänapäevaga võrdlemine.</p> <p>Toit inimeste elus eri aegadel.</p> <p>Eri ajastute inimeste rõivad.</p>

Kirjalikud ja esemelised ajalooallikad	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Uurib ja iseloomustab mõnd vana eset ning võrdleb seda tänapäevasega; 2) nimetab olulisemaid Eesti/kodukoha muuseume; 3) teab, milleks on muuseumid vajalikud ja mida seal eksponeeritakse; 4) nimetab ja eristab ajalooallikaid; 5) teab, milleks arhiivid on vajalikud ja mida seal säilitatakse; 6) nimetab kodukoha vanemaid hooneid/linnamägesid/kalmistuid; 7) võrdleb tänapäevaseid ja vanu hooneid ning elamistingimusi; 8) teab, et maapõuest võib leida esemeid, ehitisi ja säilmeid, mis annavad ajaloo kohta teavet; 9) oskab nimetada mõningaid eesti filme ja raamatuid, mis käsitlevad ajaloosündmusi. 	<p>Vanad asjad jutustavad minevikust, vanade esemete vaatlemine, kirjeldamine, katsetamine.</p> <p>Kirjalikud ajalooallikad, arhiivinduse tutvumine.</p> <p>Vanad ehitised jutustavad minevikust. Kodukoha vanimad hooned. Rehetare, elamistingimuste võrdlemine tänapäevaga.</p> <p>Ajaloo jäljed maastikul ja maapõues, arheoloogiaga tutvumine.</p> <p>Raamatud ja filmid räägivad ajaloost, vanade raamatute ja filmide uurimine, arutelu.</p> <p>Muuseumid.</p>
Kodukoht läbi aegade	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Teab, millised leiud viitavad esmasele inimasustusele; 2) teab üldist inimeste eluolust eri ajastutel (elukoht, eluviis, tegevused); 3) oskab võrrelda tänapäevast ja vanavanemate lapsepõlveaegset kodukohta. 	<p>Esimesed märgid inimasustusest Eesti aladel.</p> <p>Kodukoht muinasajal ja keskajal.</p> <p>Kodukoht vanavanemate lapsepõlves. Eluolu kodukohas kaasajal.</p>

3.2. III kooliaste

3.2.1. III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

- 1) Teab, et maailmas toimunud sündmused on oluliselt mõjutanud Eesti ajalugu.
- 2) Selgitab erinevate õpitud ajaloo perioodidega seotud olulisi mõisteid.
- 3) Nimetab ajastute olulisi saavutusi ja leiutisi.
- 4) Mõistab oluliste isikute panust Eesti, Euroopa ja maailma ajalukku.
- 5) Paigutab ajaloolised sündmused ajateljel õigesti ajajärjestusse.
- 6) Tunneb huvi mineviku vastu ja on valmis õppima uusi asju ajaloo kohta.
- 7) Väärtustab oma kodumaad ja kodanikuks olemist.

3.2.2. III kooliastme õpitulemused

9. klassi lõpetaja:

- 1) teab, kuidas on läbi ajaloo muutunud eestlaste eluolu ja esemeline keskkond;
- 2) teab mõningaid Eesti ajalugu mõjutanud sündmusi Euroopa ja maailma ajaloos;
- 3) teab uusaja ja lähiajaloo sündmusi Eesti ajaloos;
- 4) mõistab oluliste isikute rolli Eesti, Euroopa ja maailma ajaloos;
- 5) mõistab ajatelje abil sündmuste ajalist järgnevust ja ajaloosündmuste täpset dateerimist;
- 6) teab Eesti Vabariigi valitsemiskorda ja seda, kuidas riik toimib; väärtustab oma kodumaad ja selle kodanikuks olemist.

3.2.3. Õpitulemused ja õppesisu klassiti

7. klass

Õpitulemused	Õppesisu
MUINASAEG	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Joonistab ajatelje ning märgib sellele erinevad ajastud; 2) kirjeldab lühidalt inimeste eluolu kiviajal; 3) nimetab piltide abil esimesi koduloomi ja põllukultuure; 4) selgitab põhjuseid, miks inimene loobus rändavast eluviisist; 5) kirjeldab näidete varal, kuidas muutus tööriistade materjal ja kvaliteet metallide kasutuselevõtuga; 6) kirjeldab näidete varal, kuidas looduslikud tingimused kujundasid muinasaja inimeste eluolu. 	<p>Ajaarvamine</p> <p>Kiviaeg.</p> <p>Tule kasutuselevõtt.</p> <p>Karjakasvatus ja põlluharimine</p> <p>Metallide kasutuselevõtt.</p> <p>Looduslike tingimuste osa inimkonna arenemisel</p> <p>Muinasaja ajajärgud ja nende üldiseloomustus.</p>
Muinasaeg Eestis	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Teab, kuidas tekkis ja lõppes jääaeg; 2) joonistab ajatelje ning märgib sellele muinasaja ning esimeste teadaolevate asulate tekkeajad Eesti alal; 3) teab esimesi asulakohti Eesti aladel ning mida sealt on leitud; 4) leiab Euroopa kaardilt Eesti asukoha; 5) näitab Eesti kaardil esimesi asulakohti; 	<p>Jääaja lõpp ja esimesed inimasustuse jäljed Eesti aladel.</p> <p>Muistsete eestlaste eluolu.</p> <p>Eestlased muinasaja lõpus.</p> <p>Eestlaste naaberrahvad ja kujunevad riigid.</p>

<p>6) kirjeldab eestlaste eluolu muinasajal ja selle lõpul;</p> <p>7) nimetab eestlaste naaberrahvaid ja -riike ja näitab neid kaardil.</p>	
<p>Vanaaeg</p>	
<p>1) Märgeb ajateljele vanaaja ning selle olulisemad daatumid (nt kirja teke, Cheopsi püramiidi rajamine, Suure Hiina müüri ehitamine jne);</p> <p>2) teab, miks vanaaja riigid tekkisid suurte jõgede äärde;</p> <p>3) nimetab vanaaja riikidest pärinevaid leiutisi ja uuendusi (nt ehituses);</p> <p>4) nimetab vanaaja riikide kultuurisaavutusi;</p> <p>5) selgitab abiga olulisemaid teemakohaseid mõisteid;</p> <p>6) teab, kuidas ristiusk tekkis ja millised on ristiusu põhimõtteid.</p>	<p>Mesopotaamia.</p> <p>Vana-Egiptus.</p> <p>Vana-India.</p> <p>Vana-Hiina.</p> <p>Vana-Kreeka.</p> <p>Vana-Rooma.</p> <p>Ristiusu teke.</p>
<p>Keskajast ja feodaalkorrast</p>	
<p>1) Märgeb ajateljele keskaja;</p> <p>2) nimetab põhilisi ühiskonnaklasse;</p> <p>3) kirjeldab lühidalt talupoegade ja feodaalide elu;</p> <p>4) kirjeldab piltide abil keskaegset linna (nt Tallinna näitel) ja selle elanikke ning nende tegevusalasid;</p> <p>5) teab, mis on kirik ja mis on selle ülesanded;</p>	<p>Keskaja üldiseloostus.</p> <p>Põlluharimise areng keskajal.</p> <p>Talupoegade eluolu.</p> <p>Feodaalide eluolu.</p> <p>Keskaegsed linnad.</p> <p>Ristiusu kirik ja ristisõjad.</p>

<p>6) teab, millist rolli omas kirik keskaja inimese elus;</p> <p>7) teab, miks katoliku kirik algatas ristisõjad.</p>	
<p>Eestlaste muistne vabadusvõitlus</p>	
<p>1) Märgib ajateljele muistse vabadusvõitluse toimumisaja;</p> <p>2) mõistab näidete varal, miks ristisõda meie aladele laienes;</p> <p>3) teab, millistest riikidest ristisõdijad tulid;</p> <p>4) teab muistse vabadusvõitluse olulisemaid lahinguid ja nende tulemusi ning tähtsamaid isikuid;</p> <p>5) teab, kuidas lõppes muistne vabadusvõitlus, mis see eestlastele kaasa tõi ja mis oli kaotuse põhjuseks.</p>	<p>Liivlaste ja lätlaste alistamine ristisõja käigus.</p> <p>Muistse vabadusvõitluse algus..</p> <p>Muistse vabadusvõitluse olulisemad lahingud.</p> <p>Taanlased Põhja-Eestis.</p> <p>Muistse vabadusvõitluse lõpp.</p> <p>Miks eestlased lüüa said?</p>
<p>Eestlased võõra võimu all</p>	
<p>1) Nimetab kaardi abil, kes valitsesid Eesti alasid pärast muistset vabadusvõitlust;</p> <p>2) märgib ajateljele Jüriöö ülestõusu ja reformatsiooni toimumisajad;</p> <p>3) selgitab eestlaste olukorda pärast võõra võimu alla sattumist;</p> <p>4) selgitab, miks Jüriöö ülestõus algas, kirjeldab sündmuste käiku;</p> <p>5) teab, kuidas Jüriöö ülestõus lõppes ja mida see eestlastele kaasa tõi;</p>	<p>Eesti ala pärast vallutust.</p> <p>Jüriöö ülestõus.</p> <p>Keskaegsed linnad Eestis.</p> <p>Keskaegne Tallinn.</p> <p>Reformatsioon.</p>

<p>6) nimetab ja näitab kaardil keskaegseid linnu Eesti aladel;</p> <p>7) kirjeldab piltide abil keskaegset Tallinna ja selle kaitserajatisi;</p> <p>8) teab, kes oli Martin Luther ja millised uuendused ta algatas.</p>	
<p>Eesti varauusajal</p>	
<p>1) Nimetab kaardi abil meie naaberriike ja -rahvaid;</p> <p>2) märgib ajateljele Liivi sõja toimumisaja ja Tartu Ülikooli asutamisaaja;</p> <p>3) nimetab Liivi sõjas osalenud riike ja selgitab üldist sündmuste käiku;</p> <p>4) kirjeldab lühidalt talupoegade elu muutust Rootsi ajal;</p> <p>5) teab, et Rootsi ajal hakati mõtlema maarahva harimisele ning tegevust alustasid esimesed talurahvakoolid;</p> <p>6) teab, kes oli Forselius, mis rolli omas kohalikus hariduselus tema loodud õpetajate seminar;</p> <p>7) teab, kuidas asutati Tartu Ülikool, mida seal õpetati;</p> <p>8) võrdleb Rootsi-aegset ja tänapäeva kooli.</p>	<p>Eestlaste naabrid enne Liivi sõda. Liivi sõda. Eesti Rootsi riigi koosseisus. Eestikeelse koolihariduse algus. Tartu Ülikool.</p>
<p>Suured leiutused ja avastused</p>	
<p>1) Nimetab hiliskeskaegseid teadussaavutusi;</p>	<p>Teaduse ja tehnoloogia areng keskaja lõpul.</p>

<p>2) näitab kaardil ja nimetab riike, kust maadeavastajad teele asusid ning kuhu nad jõudsid;</p> <p>3) märgib ajateljele Ameerika avastamise Columbuse poolt ning Magalhãesi ümbermaailmareisi toimumisaja;</p> <p>4) nimetab muutusi meresõidu arengus;</p> <p>5) teab Kolumbuse tähtsust ajaloos;</p> <p>6) räägib abivahendite toel esimesest reisist ümber maailma;</p> <p>7) selgitab, mida tõi endaga kaasa maadeavastused;</p> <p>8) nimetab asumaadest Euroopasse toodud põllukultuure, loomi ja kombeid.</p>	<p>Trükikunsti leiutamine.</p> <p>Tulirelvade kasutuselevõtmine ja kaitseehitiste muutumine.</p> <p>Meresõidu arenemine ja Ameerika avastamine.</p> <p>Esimene teekond ümber maailma.</p>
---	---

8. klass

Õpitulemused	Õppesisu
Maailm uusajal	
<p>1) Märgib ajateljele uusaja kokkuleppelise alguse, Ameerika iseseisvussõja, Suure Prantsuse revolutsiooni, Napoleoni sõjakäigud;</p> <p>2) nimetab ja näitab kaardil suuremaid Euroopa riike ja Põhja-Ameerikat;</p>	<p>Mis on uusaeg?</p> <p>Euroopa uusaja algul.</p> <p>Ameerika iseseisvussõda ja USA sünd.</p> <p>Suur Prantsuse revolutsioon.</p> <p>Napoleoni sõjad.</p> <p>Euroopa pärast Napoleoni sõdu.</p>

<p>3) selgitab lühidalt piltide abil Ameerika iseseisvuspüüdlusi, sõja käiku ja tulemusi;</p> <p>4) nimetab lühidalt piltide abil Suure Prantsuse revolutsiooni olulisemaid sündmusi, tähtsamaid tegelasi ja saavutusi;</p> <p>5) kirjeldab lühidalt piltide abil Napoleoni sõjakäike ja nimetab tema olulisemaid saavutusi;</p> <p>6) kirjeldab lühidalt kaardi abil mõne Euroopa riigi saatust pärast Napoleoni sõdu;</p> <p>7) kirjeldab lühidalt piltide abil, kuidas tööstusrevolutsioon muutis maailma.</p>	<p>Tööstusrevolutsioon ja olulisemad leiutised: üleminek tööstuslikule tootmisele (aurumasin), muutused transpordis (auruvedur ja -laev), fotograafia jne.</p>
<p>Eesti Tsaari-Venemaa võimu all</p>	
<p>1) Märgib ajateljele Põhjasõja toimumisaja, pärisorjuse kaotamise Eesti- ja Liivimaal;</p> <p>2) nimetab ja näitab kaardil suuremaid Euroopa riike;</p> <p>3) teab, kuidas muutus talupoegade elu pärast pärisorjuse kaotamist;</p> <p>4) võrdleb lühidalt skeemi abil päris- ja teoorjust;</p> <p>5) kirjeldab piltide abil mõisnike elu;</p> <p>6) selgitab teo- ja raharendi erinevust, teab, kuidas algas talude päriseksostmine;</p>	<p>Põhjasõda ja Peeter I. . Eesti pärast ühendamist Venemaaga, muudatused majanduses. Talupoegade koormiste suurendamine. Pärisorjus, selle kaotamine ja asendamine teoorjusega. Mõisnike eluolu. Teorendilt raharendile ja talude päriseksostmine. Talurahvarahutused, Mahtra sõda.</p>

7) teab, mis põhjustas talupoegade hulgas pahameelt ning põhjustas rahutusi	
Eesti talurahva elu 19. sajandil	
<p>1) Märgib ajateljele 19. sajandi;</p> <p>2) nimetab piltide abil talupere liikmed ja nende rollid;</p> <p>3) nimetab piltide abil taluhooneid ja nende otstarvet;</p> <p>4) nimetab pudulohuseid, keda talus peeti;</p> <p>5) kirjeldab pildi abil rehielamut ja selle sisustust;</p> <p>6) teab, milline otstarve oli rehielamul vilja töötlemisel;</p> <p>7) nimetab piltide abil talupere olulisemaid töid ning tööriistu;</p> <p>8) kirjeldab lühidalt talupere igapäevast ja pühadeaegset toidulauda ning võrdleb neid tänapäevastega;</p> <p>9) võrdleb 19. sajandi ja tänapäeva inimeste igapäevaelu;</p> <p>10) nimetab kalendri abil olulisemaid rahvakalendri tähtpäevi ja teab mõningaid kombeid;</p> <p>11) kirjeldab piltide/filmi näitel koolielu 19. saj talurahvakoolis ja võrdleb seda tänapäevasega;</p>	<p>Talupere.</p> <p>Talu hooned.</p> <p>Talupere aastaringsed tööd.</p> <p>Talurahva söök ja söögikombed.</p> <p>Rahvakalender ja rahvakombed.</p> <p>Talurahvakoolid.</p>

<p>12) nimetab õppeaineid valla- ja kihelkonnakoolis ja võrdleb neid oma tunniplaaniga.</p>	
Rahvuslik ärkamisaeg	
<p>1) Märgeb ajateljele ärkamisaja olulisemad sündmused;</p> <p>2) nimetab lühidalt ärkamisajale eelnenud sündmusi ja tegelasi;</p> <p>3) nimetab piltide abil ärkamisaja tähtsamaid tegelasi ja teab nende olulisemaid saavutusi;</p> <p>4) nimetab Eesti esimesi kutselisi teatreid ja linna, kus need kodulinna;</p> <p>5) teab, kelle eestvõttel, millal ja kus toimus esimene üldlaulupidu ning kirjeldab seda sündmust lühidalt;</p> <p>6) selgitab, mis on rahvaluule;</p> <p>7) teab, kuidas pandi alus Eesti Rahva Muuseumi kogudele.</p>	<p>Ärksamisaja eellugu ja Kr. J. Peterson. Fr. R. Kreutzwald ja „Kalevipoeg“.</p> <p>J. V. Jannsen ja „Postimees“.</p> <p>Vanemuise Selts ja I üldlaulupidu.</p> <p>L. Koidula ja Eesti teatri algus.</p> <p>J. Hurt.</p> <p>C. R. Jakobson</p>
Tööstuse areng/venestamisaeg	
<p>1) Märgeb ajateljele Eesti rahvusvärvide esimese kasutuselevõtu (EÜS-i lipp);</p> <p>2) näitab kaardil 19. saj lõpu Eesti tööstuslinna ja raudteeühendusi;</p> <p>3) kirjeldab piltide abil tööliste elu- ja töötingimusi 19. sajandi lõpus ning võrdleb neid tänapäevaste oludega;</p>	<p>Esimesed vabrikud ja raudteed Eestis.</p> <p>Tööliste elu.</p> <p>Venestamisaeg.</p> <p>Rahvuslik liikumine venestamisajal.</p> <p>EÜS ja Eesti rahvusvärvide algus.</p>

<p>4) kirjeldab lühidalt ja näidete varal, miks venestamine algas ning milles see seisnes;</p> <p>5) nimetab piltide abil rahvusliku liikumise juhte venestamisajal;</p> <p>6) nimetab piltide abil tuntumaid spordiseltsidest võrsunud spordikuulsusi.</p>	<p>J. Tõnisson ja „Postimees“.</p> <p>Karskus- ja spordiseltsid, G. Lurich</p>
<p>Eesti XX sajandi alguses</p>	
<p>1) Märkib ajateljele 1905. a revolutsiooni;</p> <p>2) näitab kaardil Vene impeeriumi;</p> <p>3) nimetab lühidalt revolutsiooni põhjusi ning selgitab piltide abil selle sündmusi;</p> <p>4) kirjeldab lühidalt näitvahendite toel 1905. a sündmusi Eestis: streigid, mõisate põletamine, karistussalkade tegutsemine;</p> <p>5) näitab kaardil maid, kuhu eestlased välja rändasid;</p> <p>6) nimetab piltide abil 20. saj alguse tuntumaid Eesti kirjanikke, kunstnikke ja heliloojaid ning olulisi kultuurisündmusi (Eesti Rahva Muuseumi ja esimese eestikeelse keskkooli avamine).</p>	<p>Eesti majandus XX sajandi algul.</p> <p>1905.-1907. aasta revolutsioon.</p> <p>Revolutsioonisündmused Eestis.</p> <p>Eesti enne I maailmasõda, väljarändamine.</p> <p>Eesti kultuur XX sajandi algul.</p>
<p>Maailm enne ja pärast I maailmasõda</p>	
<p>1) Märkib ajateljele I maailmasõja toimumisaja, 1917. a revolutsiooni;</p>	<p>Suured leiutused ja avastused.</p>

<p>2) nimetab piltide abil 19. saj lõpu ja 20. saj alguse olulisemaid leiutisi (kino, auto, lennuk jne);</p> <p>3) näitab kaardil impeeriume ja nende asumaid;</p> <p>4) nimetab lühidalt I maailmasõja põhjusti ja kirjeldab selle algust;</p> <p>5) nimetab piltide abil I maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjalisi uuendusi;</p> <p>6) näitab kaardil pärast I maailmasõda tekkinud uusi riike;</p> <p>7) kirjeldab lühidalt rahva olukorda tsaari-Venemaal ning selgitab, miks ja kuidas revolutsioon aset leidis;</p> <p>8) kirjeldab piltide ja kaardi abil sündmusi Eestis 1917. aastal;</p> <p>teab, kuidas ja millal Eesti iseseisvus.</p>	<p>Suurriikide ajastu (Briti impeerium, Ameerika Ühendriigid, Tsaari-Venemaa, Saksamaa, Prantsusmaa).</p> <p>I maailmasõja põhjused ja algus.</p> <p>1917. aasta revolutsioon Venemaal ja Nõukogude võimu kehtestamine.</p> <p>I maailmasõja lõpp.</p> <p>Sündmused Eestis 1917. aastal.</p> <p>Sündmused Eestis 1918. aastal</p>
--	---

9. klass

Õpitulemused	Õppesisu
Eesti Vabadussõda	
<p>1) Märgeb ajateljele Vabadussõja toimumise ja Tartu rahu sõlmimise aja;</p>	<p>Vabadussõja algus.</p> <p>Eesti vabastamine.</p> <p>Sõda Landeswehriiga.</p>

<ol style="list-style-type: none"> 2) näitab kaardil Vabadussõja käiku ja nimetab olulisemaid lahinguid; 3) nimetab piltide abil Vabadussõja-aegseid olulisemaid tegelasi; 4) kirjeldab lühidalt piltide ja kaardi abil sõda Landeswehriiga; 5) selgitab lühidalt, miks oli võit Landeswehri üle eestlaste jaoks oluline (Võidupüha tähistamine); 6) kirjeldab, kuidas ja mis tingimustel lõppes Vabadussõda; 7) kirjeldab, millal, kus ja kelle vahel sõlmiti Tartu rahu. 	<p>Vabadussõja lõpp ja Tartu rahu sõlmimine.</p>
<p>Eesti Vabariik 1918-1940</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Märgib ajateljele Eesti esimese iseseisvusaja; 2) näitab kaardil Eestit ja nimetab tema tähtsamaid välispartnereid; 3) nimetab piltide abil Eesti põllumajanduse ja tööstuse põhilisemat toodangut; 4) nimetab piltide abil Eesti olulisemaid poliitika- ja kultuuritegelasi; 5) nimetab esimese iseseisvusaja tähtsamaid haridusasutusi (TÜ, TTÜ, Kõrgem Sõjakool). 	<p>Asutav Kogu ja maareform. Eesti Vabariigi sise- ja välispoliitika. Põllumajandus, tööstus, kultuur ja haridus Eesti Vabariigis</p>

Maailm kahe maailmasõja vahel	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Märgeb ajateljele maailmasõdade vahelise aja; 2) näitab kaardil ja nimetab Euroopa riike pärast I maailmasõda; 3) kirjeldab piltidele toetudes Saksamaa ja selle elanike olukorda pärast I maailmasõda; 4) kirjeldab lühidalt (abiga), kuidas Hitler võimule tuli; 5) kirjeldab piltidele toetudes eluolu Nõukogude Liidus; 6) nimetab piltide abil Nõukogude Liidu valitsejaid (Lenin, Stalin). 	<p>Saksamaa pärast I maailmasõda. Kommunistlik Nõukogude Liit.</p>
Eesti kaotab iseseisvuse. 1939-1940	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Märgeb ajateljele MRP sõlmimise, Talvesõja alguse, Eesti okupeerimise ja juuniküüditamise aja; 2) näitab kaardil ja nimetab, kuidas Euroopa riigid MRP salaprotokollil alusel jaotati; 3) näitab Eesti kaardil Punaarmee baaside asukohti ja põhjendab abiga nende valikut; 4) kirjeldab abiga, kuidas Eesti kaotas iseseisvuse; 5) kirjeldab abiga, kuidas toimus juuniküüditamine; 	<p>Molotovi-Ribbentropi pakt. Nõukogude Venemaa tegevus naaberriikide suhtes pärast MRP-d. Eesti okupeerimine ja liitmine NSV Liiduga.</p>

6) kirjeldab abiga, miks Talvesõda algas ja kuidas see lõppes.	
Teine maailmasõda 1939-1945	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Märgeb ajateljele II maailmasõja toimumisaja; 2) näitab kaardil ja nimetab olulisemaid sõjas osalenud riike; 3) kirjeldab lühidalt piltidele toetudes II maailmasõja käiku ja selle tulemusi; 4) kirjeldab lühidalt piltide abil okupatsioonide aegset elu Eestis; 5) kirjeldab lühidalt eestlaste valikuid sõja ajal ja nimetab, kelle poolel sõditi; 6) kirjeldab lühidalt, kuidas sõda Eesti ja eestlaste jaoks lõppes; 7) kirjeldab, kuidas sõda mõjutas kodukohta; 8) näitab kaardil ja nimetab riike, kuhu eestlased sõja lõpus põgenesid. 	<p>II maailmasõja käik.</p> <p>Okupatsioonid ja sõjasündmused Eestis.</p> <p>Sõjategevuse lõpp Eestis</p>
Eesti ja muu maailm pärast II maailmasõda	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Märgeb ajateljele II maailmasõja lõpu, Eesti taasiseseisvumise ja Nõukogude Liidu lagunemise; 2) näitab kaardil ja nimetab Euroopa riike pärast II maailmasõda; 	<p>Maailm pärast II maailmasõda, külm sõda</p> <p>Nõukogude Eesti.</p> <p>Nõukogude Liidu kokkuvarisemine.</p> <p>Eesti taasiseseisvumine.</p>

<p>3) kirjeldab lühidalt suurriikide vahelisi suhteid pärast II maailmasõda;</p> <p>4) kirjeldab abiga, kuidas toimus märtsiküüditamine;</p> <p>5) kirjeldab näidetele tuginedes elu Nõukogude Eestis;</p> <p>6) kirjeldab piltidele toetudes Eesti taasiseseisvumisele viinud sündmusi (fosforiidisõda, öölaulupeod, Balti kett);</p> <p>7) nimetab põhjusi ja sündmusi, miks NSVL kokku varises.</p>	
<p>Ühiskonnaõpetus</p>	
<p>1) Teab, et tähtsaim seadus on põhiseadus, kus on kirjas inimeste õigused ja kohustused ning toob nende kohta näiteid;</p> <p>2) nimetab riigi sümboleid;</p> <p>3) nimetab võimul olevat presidenti ja peaministrit;</p> <p>4) nimetab piltide abil kõiki Eesti presidente;</p> <p>5) nimetab erakondi;</p> <p>6) nimetab linnapead/vallavanemat;</p> <p>7) nimetab ameteid, kes tagavad riigi siseturvalisust (politsei, päästeamet, kiirabi) ja kirjeldab lühidalt nende ülesandeid;</p> <p>8) oskab vajadusel abi kutsuda (112);</p> <p>9) kirjeldab lühidalt kaitseväge ja kaitseväe ülesandeid ja teab nende erinevust;</p>	<p>Põhiseadus ja Eesti riigi sümboolid.</p> <p>Riigikogu, riigipea, valitsus.</p> <p>Kohalik omavalitsus.</p> <p>Korraldus.</p> <p>Riigikaitse.</p> <p>Kohus.</p> <p>Eesti ja rahvusvahelised organisatsioonid (Euroopa Liit, NATO).</p>

<p>10) teab, millega tegelevad kohtud;</p> <p>11) teab, mis on kohtuniku, prokuröri ja advokaadi roll kohtuistungil;</p> <p>12) nimetab olulisemaid rahvusvahelisi organisatsioone, kuhu Eesti kuulub ja teab nende sümboleid.</p>	
--	--